

NGHIÊN CỨU VIỆC KHAI THÁC CÁC GIÁ TRỊ VĂN HÓA TRUYỀN THỐNG LÀNG XÃ Ở TRUNG QUỐC VÀ NHỮNG GỢI Ý CHO VIỆT NAM

(Nghiên cứu trường hợp làng Giang Đầu, Trung Quốc)

Zheng Kexiao
Trường Đại học Sư phạm Hà Nội
Email: 491941190@qq.com

/Ngày nhận bài: **07/07/2025** /Ngày nhận bài sửa sau phân biên: **14/07/2025** /Ngày chấp nhận đăng: **21/07/2025**

TÓM TẮT

Bài viết nghiên cứu về làng cổ Giang Đầu (huyện Linh Xuyên, thành phố Quế Lâm, tỉnh Quảng Tây, Trung Quốc) - một ngôi làng điển hình trong việc khai thác hiệu quả các nguồn lực văn hóa truyền thống như kiến trúc cổ, văn hóa dòng họ, phương thức canh tác truyền thống và giáo dục bản địa trong xây dựng văn hóa hiện nay. Những yếu tố này đã được ứng dụng sáng tạo để phục vụ mục tiêu phát triển văn hóa đô thị hiện đại, đồng thời vẫn giữ được bản sắc làng cổ. Mô hình phát triển văn hóa bền vững tại Giang Đầu phản ánh sự kết hợp hài hòa giữa bảo tồn và đổi mới, cho thấy tiềm năng lớn trong quá trình công nghiệp hóa, hiện đại hóa nông thôn Trung Quốc. Bài viết đồng thời đặt vấn đề so sánh với làng cổ Đường Lâm (Hà Nội, Việt Nam) - nơi đang đối diện với nhiều thách thức trong việc bảo tồn di sản giữa quá trình đô thị hóa nhanh chóng. Thông qua phân tích mô hình của Giang Đầu và đối chiếu với thực trạng tại Đường Lâm, bài viết gợi mở những bài học kinh nghiệm có thể vận dụng vào quá trình xây dựng nông thôn mới và phát triển bền vững văn hóa làng cổ ở Việt Nam, góp phần thúc đẩy sự hội nhập giữa văn hóa thành thị và nông thôn trong bối cảnh hiện đại hóa.

Từ khóa: Văn hóa làng xã, đô thị hóa nông thôn, làng Giang Đầu, Trung Quốc, Việt Nam

TRADITIONAL VILLAGE CULTURAL VALUES IN CHINA: A CASE STUDY OF JIANGTOU VILLAGE AND IMPLICATIONS FOR VIETNAM

ABSTRACT

This article studies the ancient village of Jiangtou (Lingchuan District, Guilin City, Guangxi Province, China) - a typical village in effectively exploiting traditional cultural resources such as ancient architecture, clan culture, traditional farming methods and indigenous education in current cultural construction. These elements have been creatively applied to serve the goal of developing modern urban culture while still preserving the identity of the ancient village. The model of sustainable cultural development in Jiangtou reflects the harmonious combination of preservation and innovation, showing great potential in the process of industrialization and modernization of rural China. The article also compares it with the ancient village of Duong Lam (Hanoi, Vietnam) - a place facing many challenges in preserving heritage amid rapid urbanization. Through analyzing Giang Dau's model and comparing it with the current situation in Duong Lam, the article aims to suggest lessons that can be applied to the process of building new rural areas and sustainable development of ancient village culture in Vietnam, contributing to promoting the integration between urban and rural cultures in the context of modernization.

Keywords: Village culture, rural urbanization, Jiangtou village, China, Vietnam

1. ĐẶT VẤN ĐỀ

Trung Quốc là một đất nước có nền văn hóa nông nghiệp lúa nước với truyền thống hàng nghìn năm. Những ngôi làng truyền thống chứa đựng lịch sử văn hóa phong phú, trí tuệ kiến trúc và phong tục truyền thống, là di sản lớn nhất còn sót lại của nền văn minh nông nghiệp Trung Quốc. Tuy nhiên, cùng với sự phát triển kinh tế - xã hội và quá trình đô thị hóa

nhanh chóng, dưới sự tác động của văn minh đô thị hiện đại, rất nhiều ngôi làng truyền thống của Trung Quốc đang mất dần, kéo theo sự mai một của văn hóa làng truyền thống. Cùng với quá trình đô thị hóa, giá trị văn hóa của các làng truyền thống ngày càng được coi trọng. Dưới bối cảnh chiến lược "chấn hưng nông thôn", Trung Quốc đang tích cực nghiên cứu các mô hình bảo tồn và khai thác sáng tạo văn hóa làng cổ

truyền thống, đồng thời tích hợp chúng vào việc xây dựng văn hóa đô thị. Làng Giang Đầu của huyện Linh Xuyên, Quế Lâm, Quảng Tây là một làng cổ có hơn 600 năm lịch sử với những kiến trúc cổ điển hình, văn hóa giáo dục và phong tục truyền thống đặc sắc, tạo nên một nền văn hóa độc đáo có giá trị. Làng cổ này tận dụng những điều kiện phong phú có sẵn kết hợp với những chính sách “chân hưng nông thôn”, tạo ra các mô hình phát triển riêng để khai thác những giá trị văn hóa có hiệu quả nổi bật. Nên đã được nhiều danh hiệu nổi bật cấp tỉnh và cấp quốc gia, thu hút được rất nhiều khách trong và ngoài nước đến tham quan du lịch và học tập.

2. PHƯƠNG PHÁP NGHIÊN CỨU

Bài viết được thực hiện trên cơ sở tiếp cận liên ngành Văn hóa học, Quản lý văn hóa, Việt Nam học và Sử học. Tác giả đã sử dụng một số phương pháp nghiên cứu chính như sau:

Phương pháp nghiên cứu tài liệu: Tác giả thu thập các tài liệu thứ cấp về các giá trị văn hóa truyền thống của làng cổ ở Trung Quốc nói chung, giá trị văn hóa của làng Giang Đầu nói riêng; các tài liệu liên quan đến văn hóa truyền thống của làng xã và làng cổ Đường Lâm ở Việt Nam. Từ đó tiến hành nghiên cứu, phân tích, tổng hợp các nội dung về lý luận, thực tiễn; những vấn đề đã được đề cập và còn đang là khoảng trống trong các nghiên cứu đi trước; nhìn nhận những vấn đề của văn hóa làng xã và tiếp tục nghiên cứu trong bài viết của mình.

Phương pháp điền dã, khảo sát: Tác giả thực hiện điền dã, khảo sát tại làng Giang Đầu và làng cổ Đường Lâm để tìm hiểu, thu thập tài liệu, thông tin liên quan đến đề tài; gặp gỡ, trao đổi, thu nhận thông tin từ người dân và những người có liên quan; nhìn nhận thực trạng việc quản lý, bảo tồn, phát huy các giá trị văn hóa ở hai làng trong quá trình đô thị hóa. Trên cơ sở đó, xác định những nội dung cần nghiên cứu và các phương thức cần thiết để bảo tồn, phát huy giá trị văn hóa của làng xã trong giai đoạn hiện nay và thời gian tới.

3. NỘI DUNG NGHIÊN CỨU

3.1. Thực trạng khai thác giá trị văn hóa làng Giang Đầu

3.1.1 Khái lược về làng Giang Đầu

Làng Giang Đầu nằm ở thị trấn Cửu Vụ, huyện Linh Xuyên, thành phố Quế Lâm, thuộc Khu tự trị Dân tộc Choang Quảng Tây Trung Quốc; cách trung tâm thành phố Quế Lâm khoảng 32 km, còn được gọi là làng Giang Đầu Châu. Làng này được xây dựng từ thời Minh, là nơi sinh sống và phát triển của hậu duệ Châu Đôn Di, một nhà lý học (lý học tức là tư tưởng triết học chủ lưu của thời Tống - Nguyên - Minh - Thanh, nổi tiếng của thời Bắc Tống. Giang Đầu là

một làng có danh tiếng văn hóa lịch sử của Trung Quốc cũng như một làng cổ truyền điển hình của Trung Quốc.

Diện tích của làng là 1,97 km². Theo dữ liệu đến tháng 12 năm 2023, làng Giang Đầu hiện có hơn 180 hộ gia đình, tổng cộng hơn 800 người, trong đó hơn 90% dân cư họ Châu. Trong bài của Tạng Vũ Hy và nnk 2024 nêu ra, theo ghi chép trong văn hiến thời Minh - Thanh, làng Giang Đầu và gia tộc Châu đã có rất nhiều nhân tài xuất hiện qua các đời, trong đó có hơn 200 người làm quan, bao gồm 4 người giữ chức quan cấp nhất, 5 người quan cấp nhì, 2 người quan cấp tam, 8 người quan cấp tứ và 18 người quan cấp năm. Các con cháu gia tộc Châu giữ chức quyền ở làng Giang Đầu đều công trực thanh liêm. Do đó làng Giang Đầu được tôn gọi là “Làng truyền thống về sĩ quan khoa cử Trung Quốc” và “Làng thanh liêm đầu tiên Trung Quốc”. Bên cạnh đó, làng Giang Đầu cũng đã nhận được nhiều danh hiệu khác, chẳng hạn như được trao tặng danh hiệu “Làng văn hóa sinh thái quốc gia” năm 2016; được Bộ Nông nghiệp xét duyệt là “Làng thư giãn đẹp nhất Trung Quốc năm 2015”; được Bộ Xây dựng Quốc gia xếp vào danh sách làng (thị trấn) danh tiếng văn hóa lịch sử Trung Quốc đợt thứ sáu năm 2014; ngày 7 tháng 12 năm 2012, làng được trao tặng là làng cổ truyền cấp quốc gia đầu tiên; năm 2007 được trao tặng “Khu du lịch hấp dẫn của Trung Quốc”; năm 2006 được Chính phủ Quốc vụ viện xếp vào “Đơn vị bảo vệ di tích văn hóa trọng điểm quốc gia”; năm 2005 được trao tặng “Làng cổ có giá trị du lịch cao nhất Trung Quốc”. Do đó, lịch sử kiến trúc, nghệ thuật nhân văn, ảnh hưởng giáo dục và nghiên cứu khảo cổ học của làng Giang Đầu đều có giá trị rất cao, được nhiều du khách Trung Quốc ưa thích và các học giả quan tâm nghiên cứu.

3.1.2. Những giá trị văn hóa của làng Giang Đầu

Làng Giang Đầu là một làng cổ truyền ở Trung Quốc, có nhiều giá trị văn hóa, chủ yếu thể hiện ở các phương diện như kiến trúc, tộc họ, cây trồng và học tập, phong tục truyền thống.

Về giá trị văn hóa kiến trúc: Theo các ghi chép đã xuất bản, làng Giang Đầu vẫn giữ lại tổng cộng 112 ngôi nhà cổ được xây dựng từ thời Nguyên, Minh, Thanh, được bảo tồn tương đối hoàn chỉnh. Những kiến trúc cổ này có lịch sử hàng trăm năm, với hình dáng đẹp mắt, lợp gạch xanh, ngói xám, tường đầu ngựa làm nét đặc sắc. Các trụ cửa, đòn cửa thường được vẽ hình thái cực bát quái, giếng trời trong nhà kết nối trời đất, tạo nên "tứ thủy quy đường" (màu nước từ mái che đều dồn vào giếng trời), các dầm gỗ, mái nhà được tô màu vẽ kim, với các hình ảnh hoa, chim, nhân vật đa dạng, điêu khắc, mộc khắc sống động, mang giá trị thưởng thức nghệ thuật cao. Đồng thời, sự bố trí và thiết kế kiến trúc

của làng tuân theo một số nguyên lý khoa học: nhìn toàn thể từ đông sang tây, sau có núi tựa, hai bên có bình phong che chắn, trước làng có sông nước và đồng ruộng xanh tươi; thiết kế về ánh sáng, thông gió, thoát nước của các kiến trúc cũng rất hợp lý.

Làng Giang Đầu là nơi tập trung cư trú của hậu duệ Châu Đôn Di, chịu ảnh hưởng sâu sắc của “văn hóa Ái liên” (tức là văn hóa yêu quý hoa sen), do đó kiến trúc thể hiện tinh thần “dùng hoa sen để ví người”. Ví dụ, các cột, đằm, phăng của Nhà thờ Ái liên được tô màu đen tượng trưng buồn bã, bốn bức tường, sân nhà, cửa được tô màu đỏ tượng trưng hoa sen, biểu đạt ý nghĩa “Gần bùn mà chẳng hôi tanh mùi bùn”. Thiết kế các cửa thành các chữ như “lễ phép, kiểm chế, nói cẩn thận, gần gũi với người hiền”, giềng “tiền bạc” ẩn hàm triết lý sống “quân tử ái tài, lấy theo đạo lý”, tất cả đều truyền thụ và phát huy phong cách nhân cách của Châu Đôn Di về sống thanh lịch, tự trọng tự ái (Khiết thân tự ái), mang ý nghĩa quan trọng đối với việc truyền thụ gia phong tốt, nuôi dưỡng văn hóa thanh liêm.

Giá trị văn hóa dòng họ: Dòng họ Châu ở Làng Giang Đầu lấy mối quan hệ huyết thống làm dây liên kết, xây dựng nên phủ hệ gia tộc mật thiết. Kể từ thời Hồng Vũ của triều Minh, hậu duệ của Châu Đôn Di di cư đến đây, làng từ đầu đến cuối lấy dòng họ Châu làm nhóm cư trú cốt lõi. Thông qua các phương thức như gia phả, tế lễ tại đình, thú tự thế hệ, họ đã ghi nhận rõ ràng lịch sử di cư, mạng lưới sinh sống cuộc sống và sự phân hóa chi phái của gia tộc, giữ toàn vẹn dấu vết truyền thụ huyết thống của dòng họ trong gần 700 năm. Lấy “tình ái liên” làm biểu tượng tinh thần, dòng họ thông qua các vật thể như kiến trúc, dụng cụ hàng ngày (đồ dùng hàng ngày có hoa văn sen), nghi lễ (đọc “Thuyết Ái liên” trong các buổi tế lễ) ... chuyên hóa tư tưởng lý học của Châu Đôn Di như “thanh liêm chính trực”, “tu thân tự ái” thành các ký hiệu văn hóa có thể cảm nhận được, đồng thời hòa nhập vào đời sống hàng ngày của các thành viên trong họ.

Giá trị văn hóa về cây trồng và học tập: Giá trị của văn hóa cây trồng và học tập ở Làng Giang Đầu thể hiện ở việc nó kết hợp sâu sắc giữa thực tiễn canh tác với giáo dục Nho giáo, hình thành một hệ thống hoàn chỉnh "dùng cây trồng nuôi thân thể, dùng việc học nuôi tâm hồn". Đây không chỉ là thực tiễn nông thôn của tư tưởng lý học của Châu Đôn Di, mà còn là một phác thảo của sự kết hợp giữa văn minh canh tác truyền thống Trung Quốc và văn hóa Nho giáo.

Cùng lúc đó, Làng Giang Đầu lấy trồng lúa, trồng rau làm cơ sở, đảm bảo sinh kế thông qua phân phối ruộng tộc và truyền thụ kỹ thuật canh tác, đồng thời nâng cao địa vị gia tộc qua đồ khoa cử vào quan, hình

thành một vòng lặp có tính tốt "cày trồng nuôi dưỡng việc học, đi học thúc đẩy cây trồng". Mô hình này vẫn duy trì được sinh sản dân số và kế tục văn hóa của làng trong thời kỳ bất động của thời Minh - Thanh. Các thành viên trong họ thành công trong khoa cử (như Châu Lý Khiêm, Châu Khải Vận ở thời Thanh) đã bồi dưỡng quê hương, xây dựng công trình thủy lợi, lập trường học, trở thành thế lực hỗ trợ quan trọng cho sự ổn định của xã hội cơ sở. Trong bài Thạch Dương (2024) nêu ra, trong thời Minh - Thanh, đã có 163 người từ Làng Giang Đầu ra làm quan, trong đó có 37 người giữ chức vụ từ phẩm 5 trở lên, và không ai hư hỏng, tạo nên danh tiếng “làng quan chính”.

Giá trị văn hóa tinh thần: Làng Giang Đầu có văn hóa truyền thống của riêng mình như lễ hội, ẩm thực, tay nghề, phong tục.

Thứ nhất, lễ hội truyền thống: Ngày Cô Nương là một lễ hội truyền thống linh đình của làng Giang Đầu, mỗi năm được tổ chức vào ngày 14 tháng 5 âm lịch, đã được xếp vào danh mục Di sản văn hóa phi vật thể cấp tỉnh của Khu tự trị dân tộc Choang Quảng Tây vào năm 2012. Tương truyền, ngày xưa ở Làng Giang Đầu có một gia đình nghèo khổ, con gái duy nhất tên là Khổ Muội, thông minh và siêng năng, rất giỏi về đan len. Một năm, ngày 14 tháng 5 âm lịch, Khổ Muội đang thả vịt bên bờ sông dưới Núi Đông, bị chim thần cắp mất chiếc lược, cô ấy đuổi theo đến một hang đá ở Núi Đông, sau khi ngồi nghỉ Khổ Muội đã hóa thành tiên. Dân làng để tưởng nhớ cô ấy, tôn gọi cô ấy là Cô Mãn, và định ngày 14 tháng 5 làm “Ngày Cô Nương”.

Đến ngày đấy, cả làng đều tổ chức rất long trọng, chủ yếu chia thành 3 hoạt động như đón cô tiên, đưa cô tiên và ăn tiệc. Ngày Cô Nương không chỉ là lễ hội để dân làng tưởng nhớ Cô Mãn mà còn là ngày đoàn tụ của cả làng, những người làm việc ở ngoài sẽ dắt con cái về quê ăn mừng, những cô gái đã kết hôn cũng về nhà bố mẹ đoàn tụ. Đồng thời, người làng Giang Đầu lấy tư tưởng “Ái liên” của tổ tiên Châu Đôn Di nhập vào Ngày Cô Nương, để bảo vệ văn hóa Ái liên, tuyên truyền phẩm chất học tập chăm chỉ, kính trọng người già và yêu thương trẻ em của tổ tiên dòng họ Châu.

Thứ hai, ẩm thực đặc sắc: Làng Giang Đầu có các thực phẩm đặc sắc như đậu phụ nhân thịt, gạo đầu, bánh giầy tẻ, súp hạt sen, cơm lá sen...tất cả đều được du khách và người địa phương yêu thích.

Thứ ba, tay nghề truyền thống: Thủ công truyền thống của làng này là khắc gỗ và sơn màu (tức là trên những bức tranh hay những vật khắc trên cửa, cửa sổ, hoặc bức tường sơn màu lên). Các tác phẩm khắc gỗ trong các kiến trúc cổ (như bức “sen và cá vui chơi”

VĂN HÓA - CULTURE

trên cửa sổ của Thái sử Điện) và sơn họa (bức tranh “Hình Ái liên” trên lăng gỗ của Đình Ái liên) đều có kỹ thuật cao siêu, áp dụng các kỹ năng như “khắc nổi”, “khắc xuyên” v.v... Màu sắc chủ yếu là đen, đỏ, vàng (trọng trung cho bùn, sen, tinh khiết), vừa kế thừa kỹ thuật của các thợ công thời Minh - Thanh, vừa hòa nhập chủ đề “Ái liên”, là hình mẫu kết hợp giữa “chức năng và mỹ học”, “kỹ thuật và văn hóa”. Hiện nay, trong làng vẫn còn 3 thợ thủ công cao tuổi nắm vững kỹ thuật này, phá hệ truyền thụ của họ có ý nghĩa quan trọng đối với bảo vệ di sản phi vật thể. Ngoài ra, nghề mây tre đan cũng rất phát triển. Xung quanh làng Giang Đầu có rừng tre xanh tốt, người dân dùng tre đan thành những đồ dùng như túi lưới, giỏ tre, chiếu tre với hình dáng đẹp mắt và tính ứng dụng cao.

3.1.3. Những mô hình khai thác giá trị văn hóa trong quá trình đô thị hóa

Dưới sự thúc đẩy của chiến lược “Chấn hưng nông thôn”, làng Giang Đầu không ngừng tìm kiếm phương pháp và phát triển nhiều mô hình để bảo vệ, kế thừa văn hóa truyền thống của mình, cụ thể như:

Kết hợp văn hóa và du lịch: Những năm gần đây, Chính phủ Trung Quốc tăng cường lực lượng đầu tư và xây dựng cho ngành văn hóa, du lịch thông qua các chính sách liên quan. Dưới sự ủng hộ của các chính sách địa phương và nhà nước, làng Giang Đầu đã và đang tận dụng những lợi thế của mình, phát triển nhiều dịch vụ cho du khách đến tham quan, trải nghiệm và học tập. Du khách có thể tham quan những kiến trúc cổ như: nhà ở, đường đá, Tháp Chữ Trù (nơi như lò để đốt cháy những cuốn sách, bài văn hoặc những thứ do dân làng viết sai hoặc bị hỏng mà muốn bỏ đi), cầu Phượng Hoàng được xây vào thời Minh - Thanh, để du khách thưởng thức được những phong cách kiến trúc và trí tuệ của người xưa. Hai là, du khách đến đình Ái liên học những lời dạy về gia đình hay nội dung tác phẩm Thuyết Ái Liên của Châu Đôn Di. Ba là, du khách có thể thưởng thức những món ăn đặc sắc của làng như bánh giầy tẻ, đậu phụ nhân thịt, vịt tiết dấm và những đồ ăn được chế biến từ hoa sen.

Cơ sở giáo dục: ngoài việc phục vụ khách tham quan, làng Giang Đầu này còn lấy “văn hóa thanh liêm” làm cơ sở cho các cơ quan, đoàn thể, nhà trường, doanh nghiệp đến đây tổ chức buổi học giáo dục thanh liêm. Theo dữ liệu, năm 2024, Làng Giang Đầu được Cục Kiểm tra Kỷ luật và Giám sát Hành pháp của Khu tự trị Dân tộc Choang Quảng Tây, Liên hiệp Phụ nữ và các bộ phận liên quan đồng thời trao tặng danh hiệu “Cơ sở Giáo dục Gia quy và Gia phong Quảng Tây (Quế Lâm)”. Điều này giúp làng nâng cao uy tín, thu hút nhiều cơ quan, đoàn thể, du khách tới tham quan, học hỏi. Trong nửa đầu năm 2024, làng đã tiếp đón hơn 200 lượt đoàn thể, tăng 40% so

với cùng kỳ. Trên trang web chính quyền nhân dân huyện Linh Xuyên cho thấy, năm 2024, đã có hơn 30 chỉ bộ đảng đến từ thành phố Quế Lâm và Liễu Châu đến tổ chức hoạt động với chủ đề Thanh liêm, như “Tái tận tuyên ngôn vào Đảng và Chia sẻ câu chuyện thanh liêm” tại đình Ái Liên của làng Giang Đầu.

3.1.4. Kích hoạt không gian theo chủ đề thanh liêm

Triển lãm bằng công nghệ số: Tại đình Ái liên, công nghệ chiếu phim được đưa vào để khôi phục các cảnh lịch sử như “tử chối hồi lộ”, “điều trị nước” của các quan chức họ Châu. Ví dụ, du khách quét mã QR có thể xem phim hoạt hình 3D Kí truyện Châu Khải Vận điều trị nước, qua ba cảnh “mô phỏng thiên tai lụt - phương án điều trị - dân chúng cảm tạ”, đã cho du khách có thể cảm nhận trực quan tinh thần vì dân của quan liêm.

Hệ thống hóa các khóa học nghiên cứu học tập: Ra mắt “Trại phát triển thanh thiếu niên tân nhân viên” dành cho thanh thiếu niên, bao gồm ba mô đun chính “Lễ huấn luyện (Lễ khai bút) - học Thuyết Ái Liên - mô phỏng xét án”, kèm theo phát triển Sách tranh câu chuyện thanh liêm làng Giang Đầu, trở thành cơ sở thực hành ngoại khóa của nhiều trường tiểu học và trung học cơ sở ở Quế Lâm.

Phương pháp truyền thông đa dạng hóa: Theo dữ liệu trên Doubao cho thấy, để tuyên truyền văn hóa của làng Giang Đầu, đã có nhiều hình thức như mở tài khoản chính thức với tên “Giang Đầu Thanh Phong” trên Douyin và Video Channel, phát hành loạt phim tài liệu ngắn Mật mã thanh liêm trong kiến trúc cổ (như Ấn dụ thanh liêm của Cầu Hộ Long, Triết lý tôn trọng chữ của Tháp Chữ Trù), với lượt xem cao nhất của một đoạn video vượt quá 2 triệu lần. Trong kỳ nghỉ ngày mùng 1 tháng 5 năm 2024, đã phát động cuộc thách thức với chủ đề Học thanh liêm theo Châu Đôn Di, thu hút 100.000 người dùng trên toàn quốc tham gia, khiến lượng tìm kiếm về làng cổ tăng 300%. Đồng thời, Ủy ban kỷ luật và Ủy ban giám sát huyện Linh Xuyên đã đề cập trong bài báo “Thành tựu đáng kể trong xây dựng Khu du lịch thanh liêm” đăng trên trang web Kiểm sát kỷ luật Quảng Tây rằng “lượt xem của các video liên quan đến làng Giang Đầu đã vượt qua 5 triệu lần”; Công ty Douyin chính thức ghi nhận tài khoản “Giang Đầu Thanh Phong” là trường hợp tiên tiến về sáng tạo văn hóa thanh liêm trong Báo trắng về truyền bá văn hóa truyền thống năm 2024, với lượt xem cao nhất của một video đạt 2,17 triệu lần. Ngoài ra, phim tài liệu của làng còn được chiếu trên nhiều kênh truyền hình, do vậy, làng càng được nhiều người biết đến hơn.

Nhận thức của dân làng cao hơn: Vì xây dựng và bảo tồn văn hóa truyền thống của làng, các người dân trong làng ngày càng hăng hái tham gia vào các hoạt

VĂN HÓA - CULTURE

động. Như làng đã đào tạo 50 người dân trở thành “người đại diện văn hóa thanh niên”, trong đó 20 người đã đạt chứng chỉ hướng dẫn viên du lịch, 30 người đảm nhiệm vai trò “người kể câu chuyện gia phong”. Ví dụ, bà Châu (dân làng) với buổi kể có chủ đề “Năm đời gia đình tôi đều là quan thanh niên” đã trở thành hoạt động bắt buộc phải nghe của du khách, câu chuyện của bà được Nhật báo Quảng Tây báo cáo chuyên đề.

Sự tham gia của cộng đồng: Thành lập “Hợp tác xã văn hóa và du lịch Làng Giang Đầu”, dân làng góp vốn bằng nhà cửa, đất đai để tham gia kinh doanh homestay, dịch vụ ăn uống. Trong Báo cáo Phát triển Ngành Văn hóa và Du lịch huyện Linh Xuyên được công bố vào tháng 10 năm 2024. Năm 2024, làng đã tăng thêm 8 homestay đặc sắc như “Nhà Liên Tâm”, “Thanh Phong Đường”, tỷ lệ chia cổ tức của dân làng đạt 40%, mức tăng thu nhập trung bình mỗi hộ hơn 20.000 tệ.

3.2. Kinh nghiệm từ làng Giang Đầu và một số gợi ý về phát triển văn hóa làng ở Việt Nam

3.2.1. Cơ sở để xuất kinh nghiệm khai thác giá trị của Giang Đầu đối với làng xã Việt Nam

Sự tương đồng về tổ chức, chức năng của làng

Qua nghiên cứu tài liệu và điền dã thực tế, tác giả đã phát hiện rằng, làng Giang Đầu, Trung Quốc và các làng xã Việt Nam như làng cổ Đường Lâm mặc dù thuộc hai nước, nhưng vẫn có nhiều tương đồng về tổ chức và chức năng của làng.

Về mặt tổ chức: Làng Giang Đầu và làng cổ Đường Lâm đều có các yếu tố chung như cổng làng, đình làng, giếng nước và những kiến trúc cổ giàu đặc sắc. Ví dụ đình làng đều là nơi rất quan trọng trong làng, là trung tâm sinh hoạt văn hóa, tôn giáo và là nơi hội họp của làng, dù những hoạt động có hình thức khác nhau. Công trình này thường được xây dựng ở vị trí trang trọng, thể hiện sự tự trị và tính cộng đồng của làng.

Về mặt chức năng: Hai làng Giang Đầu và Đường Lâm có nhiều tương đồng về chức năng, đều là nơi tập hợp kinh tế, xã hội, văn hóa, tín ngưỡng. Về mặt kinh tế, hai làng này trước đây đều lấy việc trồng cây lúa nước làm nguồn kinh tế. Sau khi đổi mới nông thôn, hai làng đều kết hợp với ngành du lịch để phát triển kinh tế, tăng thu nhập cho dân làng. Thêm vào đó, hai làng đều chứa đựng mấy trăm năm văn hóa lịch sử, đây cũng là tinh thần trụ cột của làng.

Sự thành công của làng Giang Đầu

Từ khi năm 2006, làng Giang Đầu được Chính phủ Quốc vụ viện xếp vào “Đơn vị bảo vệ di tích văn hóa trọng điểm quốc gia”, làng Giang Đầu đã bắt đầu tìm cách xây dựng và phát triển. Trải qua nhiều năm tích

lũy, việc xây dựng và phát triển của làng đã giành được nhiều thành tựu, sự thành công của làng có những nguyên nhân như sau:

Một là, có quy hoạch và chính sách chặt chẽ. Làng Giang Đầu đã được nhiều chính sách địa phương và nhà nước ủng hộ, được tạo nên một hệ thống bảo tồn đa cấp nên có nhiều quy hoạch rất chặt chẽ và đúng mức.

Hai là, cân bằng việc bảo tồn và phát triển. Việc bảo tồn văn hóa lịch sử phát triển cùng với việc xây dựng nông thôn mới, hai việc phối hợp và hỗ trợ cho nhau.

Ba là, phát triển chuỗi ngành văn hóa. Tạo nền tảng với chủ đề giáo dục thanh niên, du lịch và trải nghiệm học tập, homestay, làm phong phú ngành nghề kết hợp với văn hóa đặc sắc của làng.

Bốn là, tham gia cộng đồng và có lợi ích kinh tế. Việc xây dựng của làng đã tạo nhiều cơ hội việc làm, giúp tăng thu nhập cho dân làng, đảm bảo cho chất lượng sinh hoạt hằng ngày, khiến cho dân làng tích cực hơn với việc tham gia vào cộng đồng.

Năm là, môi trường sinh thái được cải thiện. Môi trường sinh thái được cải thiện, tạo nên một nơi có cảnh quan rất đẹp để thu hút nhiều người đến tham quan và du lịch.

Sáu là, được trao tặng nhiều danh hiệu. Làng đã được trao tặng nhiều danh hiệu cấp tỉnh và cấp quốc gia, tạo nên danh tiếng, thu hút du khách trong và ngoài nước.

Trong quá trình đô thị hóa, Việt Nam đang tích cực khai thác giá trị làng xã theo hướng bảo tồn, phát triển và thích ứng. Các giá trị văn hóa, kiến trúc, nghề truyền thống và nông nghiệp của làng được tận dụng để tạo nên sự đa dạng và bản sắc cho đô thị, đồng thời mang lại lợi ích kinh tế và xã hội cho cả khu vực nông thôn và thành thị.

Những năm gần đây, để khai thác giá trị văn hóa làng xã, Việt Nam đã có rất nhiều làng cổ được xây dựng và phát triển rất thành công được nhiều người biết đến, ví dụ như làng cổ Đường Lâm - Sơn Tây, Hà Nội, các làng cổ ở Huế và Đà Nẵng. Để các làng cổ Việt Nam có thể xây dựng và phát triển ngày một tốt hơn, sau đây tác giả sẽ kết hợp những kinh nghiệm thành công của làng Giang Đầu, đưa ra một số đề xuất với các làng xã Việt Nam, cụ thể là trường hợp làng cổ Đường Lâm.

3.2.2. Một số đề xuất

Thứ nhất, về chính sách

Việt Nam thiết lập nhiều chính sách chính thức của nhà nước và địa phương, hướng tới bảo tồn và phát

VĂN HÓA - CULTURE

huy giá trị văn hóa làng xã. Kết hợp với các chính sách nhà nước và địa phương, Ban quản lý phải có một quy hoạch cụ thể, tạo hệ thống đánh giá và thiết lập quỹ chuyên dụng để hỗ trợ sửa chữa làng cổ như kiến trúc, môi trường... Với những chính sách đầy, thiết lập hệ thống công nhận các danh hiệu của làng, xây dựng danh sách làng cổ truyền Việt Nam, để các làng cổ truyền thống được nhiều người biết đến một cách cụ thể.

Thứ hai, về khai thác sản phẩm

Phát triển du lịch văn hóa, chẳng hạn như ở Miền Bắc Việt Nam (làng Đường Lâm, làng Bát Tràng) có thể kết hợp những nét đặc sắc riêng với văn hóa bản địa để tạo ra các tuyến đường du lịch. Ví dụ ở làng cổ Đường Lâm, làng đã có dịch vụ tổ chức du khách tham quan những kiến trúc cổ và trải nghiệm những văn hóa của dân làng ngày xưa, để du khách hiểu được văn hóa lịch sử của làng và những người anh hùng. Đồng thời cũng khai thác những sản phẩm thủ công, ví dụ như làm các loại món ăn đặc sản như chè lam, tương, sản phẩm tre đan để du khách hiểu được văn hóa ẩm thực và thủ công của làng. Qua đó, vừa truyền bá được văn hóa vừa tăng thêm thu nhập cho người dân địa phương.

Thứ ba, về công nghệ và cộng đồng

Sử dụng công nghệ số (như tạo mô hình 3D) để trình chiếu phong cảnh và những kiến trúc cổ nguyên vẹn của làng cổ và xây dựng cơ sở dữ liệu di sản văn hóa để du khách có thể tìm hiểu được những dạng nguyên bản hoặc sự kiện nổi tiếng của làng. Khuyến khích các cơ sở giáo dục, các tổ chức phi chính phủ hợp tác với làng, thực hiện các dự án văn hóa, để văn hóa truyền thống của làng có thể được truyền thông và nghiên cứu sâu, rộng hơn.

4. KẾT LUẬN

Thực tiễn tại làng Giang Đầu cho thấy việc khai thác giá trị văn hóa làng cổ cần vượt ra khỏi mô hình bảo tồn tĩnh, hướng đến sự kết hợp sáng tạo giữa di sản truyền thống và công nghệ hiện đại, phục vụ phát

triển đô thị. Mô hình này đạt hiệu quả nhờ gắn kết văn hóa lịch sử với chức năng thành phố. Đối với Việt Nam, trong quá trình đô thị hóa, cần chú trọng bảo tồn các giá trị văn hóa làng cổ bằng cách khai thác bản sắc địa phương và xây dựng chu trình “bảo tồn - khai thác - sáng tạo”. Từ những đề xuất nêu trên, có thể giúp Việt Nam thúc đẩy hài hòa giữa phát triển văn hóa và kinh tế, cũng như giữa đô thị và nông thôn.

TÀI LIỆU THAM KHẢO

- Hoàng Thục Quyên, Châu Lập Càn, Quan Nghiệp Bồi. (2019).** *Nghiên cứu về bảo vệ và phát triển làng cổ truyền trong bối cảnh chấn hưng nông thôn - trường hợp làng Giang Đầu, huyện Linh Xuyên, thành phố Quế Lâm.* **China Academic Journal Electronic Publishing House.**
- Hoàng Vinh Vân. (2004).** *Làng xã Việt Nam truyền thống và đổi mới.* **NXB Chính trị Quốc gia.**
- Phạm Hùng Cường. (2007).** *Làng xã truyền thống Việt Nam, Bảo tồn và phát triển.* **Nhà xuất bản Nông nghiệp.**
- Tặng Vũ Hy, Tôn Lâm, Hoàng Thiển Vân, Thang Đại Yên, Lý Linh Chí, Tiêu Kỳ Nguyệt. (2024).** *Nghiên cứu về cơ chế động lực và đường lối tối ưu hóa của hội nhập văn hóa - du lịch ở làng cổ truyền - Với ví dụ là làng Giang Đầu, huyện Linh Xuyên, thành phố Quế Lâm.* **Báo nông học Quảng Tây**
- Thạch Dương. (2024).** “Làng quan thanh liêm trăm năm” lấy sen làm tượng trưng để truyền gia phong. **Quảng Tây đương đại.**
- Triệu Húc Minh, Thang Thiểu Linh. (2024).** *Nghiên cứu về sự tương trợ giữa bảo vệ - khai thác làng cổ truyền và phát triển du lịch nông thôn-trường hợp làng Giang Đầu, huyện Linh Xuyên, Khu tự trị dân tộc Choang Quảng Tây.* **Kinh tế vực huyện đương đại.**
- <https://vanban.chinhphu.vn/default.aspx?pageid=27160&docid=95073> trang web chính phủ Việt Nam
- www.lcxzf.gov.cn trang web chính thức của chính quyền nhân dân huyện Linh Xuyên